

บทเรียนจาก'คิตะคิวชู' ต้นแบบความสมดุล'ชุมชน-อุตสาหกรรม'

สัมภาษณ์

จุดพล สันตกิจ

“เราเป็นเมืองที่น่าอยู่ที่สุดในโลก ซึ่งทุกเมืองสามารถทำอย่างคิตะคิวชูได้ แม้แต่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดเองก็ตาม หากทุกคนพยายามทุกอย่างเป็นไปได้”

ริอิจิ มิซึโมโตะ (Reiji Mitsumoto)

ผู้อำนวยการด้านยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อมในประเทศ เมืองคิตะคิวชู ชายผมสีดอกเลาวัย 54 ปี กล่าวด้วยความภูมิใจ เนื่องจากเขาใช้ชีวิตทั้งหมดที่เมืองนี้ ตั้งแต่แรกเกิด เรียน ทำงาน มีครอบครัวและลูกหลาน

เขาเล่าย้อนกลับไปในอดีต ว่าสมัยหนึ่งชาวคิตะคิวชูคุ้นเคยกับท้องฟ้าสีแดง หรือควันสีแดงแห่งความสุข เพราะบงบอกถึงความเจริญทางเศรษฐกิจ แต่ในทศวรรษที่ 1950 กลุ่มแม่บ้านเริ่มจับกลุ่มคุยกัน เพราะสังเกตเห็นสิ่งรอบตัวที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ผ้าที่ซักตากไว้นอกบ้านสกปรก เขม่าฝุ่นติดตามตัวเด็กที่ออกไปวิ่งเล่นนอกบ้าน และฝุ่นละอองบนหลังคา

“ข้อสงสัยของกลุ่มแม่บ้านถูกค้นคว้าเพิ่มเติมในห้องสมุดชุมชน มหาวิทยาลัยและงานวิจัยทั่วโลก กระทั่งรู้ว่าพวกเขาและครอบครัวกำลังเผชิญกับภัยอันตรายของมลพิษที่ติดตั้งใจแน่ “จะทำให้ท้องฟ้ากลับมาเป็นสีฟ้าอีกครั้ง” จนพัฒนาเป็นประเด็นทางการเมืองและถูกเรียกร้องไปยังสภาเทศบาลคิตะคิวชูที่หาทางมีการแก้ไขจริงจัง” นายริอิจิกล่าว

จากนั้นเอง ตั้งแต่ปี 1960-1970 จึงมีมาตรการจัดการมลพิษในนิคมอุตสาหกรรมคิตะคิวชูอย่างเข้มงวด เช่น ทุกโรงงานทุกแห่งต้องลดการปล่อยมลพิษ ฝุ่น ควัน และสารไดออกซิน รวมทั้งครอบนอกไดออกไซด์ หากโรงงานไม่ปฏิบัติตามกฎที่เข้มงวดเทศบาลมีอำนาจสั่งให้ปรับปรุงหรือปิดโรงงานได้ การให้แรงจูงใจทั้งในรูปแบบเงินลงทุน งานวิจัย และสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อลดมลพิษ ขณะที่แรงกดดันจากชาวเมืองและสำนักของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องอยู่ร่วมกับชาวเมืองให้ได้ ทำให้สถานการณ์เริ่มดีขึ้นตามลำดับ

“แม้แผนการลดมลพิษถูกกำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรมมานานแล้ว แต่ชาวเมืองไม่หยุดอยู่แค่นั้นทำให้คนอยู่ร่วมกับอุตสาหกรรมได้ แต่มองไปไกลกว่า ทำอย่างไรให้เขยหรือของเสียที่มาจากอุตสาหกรรมใน

ริอิจิ มิซึโมโตะ

ลูกหลานของเรา ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับ อุตสาหกรรมได้โดย ไม่มีปัญหา

เมื่อกลายเป็นศูนย์ แคมป์คิตะคิวชู "Eco-Town" ได้รับการอนุมัติจากเทศบาลเมืองคิตะคิวชูในปี 1997 พร้อมด้วยการสนับสนุนเงินทุนจากรัฐบาลโตเกียว จากปี 1997 ถึงวันนี้ เงินลงทุนทั้งจากเอกชนและรัฐบาลถูกจัดสรรไปในโครงการนี้แล้ว 6 หมื่นล้านเยน ขณะที่ชาวเมืองนี้จะมีส่วนร่วมในการวางแผนในทุกขั้นตอน”

นอกจากนี้ ในปี 2050 ญี่ปุ่นตั้งเป้าลดคาร์บอนไดออกไซด์ 40% ของภาพรวมทั้งประเทศ ส่วน "คิตะคิวชู" ตั้งเป้าตั้งเป้าลดคาร์บอนไดออกไซด์ 40% และช่วยเหลืออาเซียนลดคาร์บอนไดออกไซด์ด้วย

นายริอิจิ กล่าวว่า กรอบคิด "Eco-Town คิตะคิวชู" จะสนับสนุนการลงทุนอุตสาหกรรม ขจัดขยะและของเสียในภาคอุตสาหกรรมและบ้านเรือน เช่น โรงงานบำบัดน้ำเสีย โรงงานสกัดกากอุตสาหกรรม โรงงานรีไซเคิลขยะอินทรีย์ ไร้อากาศ และอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้แล้ว ขณะที่วัสดุที่ได้จากกระบวนการขจัดขยะจะถูกนำมากลับมาใช้ใหม่ รวมทั้งการวิจัยเพื่อลดการใช้พลังงานในกระบวนการผลิต ซึ่งจะช่วยลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และลดต้นทุนของการผลิตไปในตัวด้วย ซึ่งเอกชนทราบแล้วว่าต้นทุนลดลงมาก

ขณะที่เทศบาลท้องถิ่นมีอำนาจเต็มในการ "สั่งปิด" โรงงานที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน โดยมีการติดตั้งสถานีตรวจวัดมลพิษทั้งพื้นที่ 21 จุด ไม่นับรวมจุดตรวจวัดมลพิษที่แต่ละโรงงานต้องติดตั้งขึ้นเอง ซึ่งจะสถานีตรวจวัดมลพิษจะ

ทำให้ 24 ชั่วโมงแบบเรียลไทม์ ส่วนการลงทุนสถานีตรวจวัดมลพิษทั้ง 21 จุดนั้น รัฐบาลจะเป็นให้ออกลงทุนและดูแลรักษา โดยท้องถิ่นจ่ายค่าเช่าปีละ 137 ล้านบาท หากระดับมลพิษเกินมาตรฐานค่าสั่งเตือนจะถูกประกาศทันที และเตือนชาวเมืองให้อยู่แต่ในบ้าน

การลงทุนตามกรอบคิดดังกล่าว จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ซึ่งรัฐบาลท้องถิ่นเองก็ตระหนักถึงปัญหานี้ดี เพราะเป็นที่ทราบกันว่าผู้ประกอบการขนาดกลางและย่อมไม่มีเงินทุนมากนัก รัฐบาลจึงออกมาตรการสนับสนุนการลงทุน โดยเอกชนลงทุน 70% และรัฐบาลกลางและท้องถิ่นจะให้การสนับสนุนเงินลงทุนในโครงการ 30% ของเงินลงทุน ไม่รวมการจูงใจในด้านภาษี

“วันนี้คนของเรา ลูกหลานของเราใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับอุตสาหกรรมได้โดยไม่มีปัญหา เราสามารถจับปลาในอ่าวมากินได้ กินพืชผลไม้ที่เราปลูกในพื้นที่ได้ ซึ่งผมมองว่าสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องมาจากจิตสำนึกของประชาชน ความรับผิดชอบของอุตสาหกรรม และการปลูกฝังความคิดเหล่านี้ให้เยาวชนตั้งแต่ตอนอนุบาลจนถึงระดับผู้ใหญ่” นายริอิจิกล่าวทิ้งท้าย

ด้าน นายอาทิตย์ วุฒิชะโร อธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรม กล่าวถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยสู่การเป็น Eco-Town ว่าต้องได้รับแรงสนับสนุนอย่างเต็มที่จากฝ่ายการเมือง อุตสาหกรรม และประชาชน รวมทั้งต้องมีการปรับปรุงกฎหมาย และการสนับสนุนทางการเงินให้สอดคล้องกับทิศทางที่เราจะไป

“แต่ขณะนั้นนโยบาย Eco-Town ยังไม่มีแผนงานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม และฝ่ายการเมืองให้การสนับสนุนน้อยมาก ดังนั้น ประชาชนและทุกภาคส่วนต้องผลักดันเรื่องนี้ให้เป็นนโยบายสาธารณะที่ทุกรัฐบาลต้องมุ่งทำอย่างจริงจัง”